Ч. 42 (11.010). Львів, пятниця 25° лютого 1927. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 151 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Не обманюйте себе!

Львів, 24. лютого 1927.

В півоф'ційнім варшавськім „*Глос-і Правди*" появилася характеристична стаття, присвячена українській проблємі під написом: „*Признання незалежности*". Очевидно, в умовинах теперішньої польської дійсности, голос польського офіціоза не має того далекосяглого значіння, що відзив в анальогічній пресі якої-небудь іншої держави. Та всеж таки є він характеристичний щодо свого змісту і тенденції, а газардово-бездумний щодо своїх актуальних висновків.

Навязуючи до наскрізь анархічної і неграмотної анкети „*Дзєннік-а Львовск-ого*", якої основним намаганням є приспати сторожкість українців та довести їх до того, щоби вони відмовилися від своїх національних аспірацій, „*Гл. Пр.*" пише:

„Приспати сторожкість народу можна на хвилю. — *à la longue*, то утоп'я. За миску сочевиці ніякий нарід не продасть своїх аспірацій, бо в кожнім народі крім сложивців хіба є елементи думаючі, здатні до найтяжчої посвяти в користь тих аспірацій. Ми знаємо про те з власного досвіду. *І втрата вони побідять, до них належить будучина.* Пошукуючи за союзом з народом, мусимо розглянути його будуччину, мусимо віднайти те, що зближує нас на шляху спільного розвитку, а відкинути блудні відмови природних прав з одної і другої сторони. Наш союз з українцями, союз чесний, може отже повстати лише на одній основі: признання змагань українського народу до повної, нічим незв'язаної незалежности. І ані на хвилю не вагаємося сказати, що те змагання українців признаємо, що ми готові підтримувати їх діяльність в тому напрямку і ще більше — що тільки тих контрагентів зпоміж українців признаємо чесними, які виставлять той постулят на чолі своєї програми. Проблема 35-міліонового народу не може бути вирішувана під кутом погляду кількох воєвідств з мішаним населенням, *то є питання цілого полудневого сходу Европи від границь Польщі і Румунії по Кавказ*, то квестія одного з найбагатших країв, шпихліра нашої частини світа, непомірних підземних скарбів, питання країни, що має в своїх руках довгий морський берег. Політично беручи — то кінець імперіялізму, репрезентованого нині совітами, а вчора царатом... *З нашого становища незалежність України — то безпека полудневої-східної границі, то тривалий мир*, який хочемо мати для себе і який бажаємо всім народам світа. Так є, то безпека нашої полудневої-східної границі — кажемо, — *бо границя та, така як є, має вальори не лише для нас, але і для України*".

Притокою до цього „сензаційного" виступу „*Глос-у Правд-и*" є анкета львівських партачів з „*Дзєнніка львовск-ого*", що змагає до приспання сторожкої уваги українського громадянства, що шукає способів і засобів до того, як би довести до ліквідації українських національно-політичних аспірацій, як би то українців перетворити в добровільний погній польської культури, польського економічного подвигнення й імперіялістичного розросту.

В словах, повних сили, внутрішньої правди і глибокої щирости „Глос Правди" протестує проти методики і діяльности львівських партачів (до речі кажучи, своїх „класових" товаришів), обурюється вузкоглядністю, відсутністю розумового перспективізму, їх політичним примітивізмом і невироблено — на те, щоби в дальших розмовах, поплававши по шумливих хвилях бистролетної незалежницької фразеольогії, повернути до пристані граничого *status quo*, щоби проголосити своїм хитрим і облудним незалежницьким петрифікацію теперішніх границь на полудневім сході сучасної польської держави.

Теперішні польські державці, визнаючи в принціпі українські національно політичні аспірації, залюбки вертають з одного боку до варшавської умови з 1920 р., а з другого в люнатичному сні блукають шляхами крівавої політичної романтики Ягайлонів. І в тому люнатичному сні, в своїх жагучих мріях бачать вони незмірні богацтва України, ті, що на поверхні землі — і ті, що їх заздро криють в свойому нутрі земні звали; подивляють роскішну красу країни і вслухуються в бурхливі шуми полудневого моря. І тоді вони пожадливо витягають руки, бажаючи завернути русло історії, і лепечуть блідими устами любовні слова про... незалежність, а одночасно твердять, що полудневосхідна границя „така, як є, має вальори не лише для нас, але і для України". Польські державці, що в рр. 1919—20 використали нашу боротьбу з Московщиною лише на те, щоби урвати для себе західно-українські землі, надіються, що при новому конфлікті їм вдасться пересунути петрифікаційний вал далі на схід, а може навіть дійти до того „довгого морського берега", приблизитися до тих шляхів, що ведуть у широкі світи.

Виступаючи проти нікчемної облуди, вони під сорокатим строєм псевдонезалежницької фразеольогії скривають ще більшу облуду.

Та ми не облудники, не фарисеї, і тому вважаємо своїм обовязком сказати поганеньким відпадкам полинялого макіявелізму: Не обманюйте себе! Не думайте, що в потопі солодких слів важко нам добачити ваші пожадливі руки і ваші гострі зуби. Коли цікавитеся Україною, то в першу чергу цікавтеся тою, що стогне під вашим чоботом, а крім того майте на увазі, що українські незалежники не розділюють України на ту, що простягається „від границь Польщі і Румунії по гори Кавказу", і ту, яку пп. Узембли і Стпічинські насильно впихають в прокрустове ложе „кількох воєвідств з мішаним населенням". Тут є така сама Україна, як там. Вона є одна і неподільна. І тільки така Україна, воскресши як незалежна держава, на всьому просторі українських земель, започаткує краще завтра Східної Европи, тільки така Україна забезпечить теж й істнування незалежної Польщі на безспірно польських областях, тільки така Україна сповнить свою політичну, культурну й економічну місію.

Тому — не обманюйте себе!

Ф. Ф.

Остання дія.

I.

Тишина в соймі. — Остання суперечка: слюсар завинив, коваля повісили. — Скромний бюджет. — Приготування до реваншу.

(Від власного кореспондента.)

Варшава, 21. лютого 1927.

У соймі знову тишина, нудьга сновигає по пустих коридорах, а відгуки нарад сенатської бюджетової комісії, включно з гротесковими пописами марш. Тромпчинського в ролі військового знавця, ще дужче згущують атмосферу безнадійности. І хтоб це подумав, що ця мирна тепла водичка рівно тиждень тому була ще спіненим океаном, який погрожував навіть порвати греблі, нанесені торішньою травневою хуртовиною! І як тут на тому спокійному бездушному обличчі шукати маски, яка швидко — ледве за кілька тижнів — злетить геть і відкриє знову їдю ненависти прожерті і скаженим гнівом викривлені риси!

А проте нема найменшого сумніву, що нинішня тишина є лише тишиною перед бурею, великою бурею, яка прийде неминучо і яка струсне нинішнім соймом — в останнє. При цій нагоді автор оцих рядків не може відмовити собі приємности пригадати одно своє „пророцтво", яке до цього часу на цілій лінії сповнилося. Кілька місяців тому, ще перед відкриттям буджетової сесії писав він про тимчасове перемиря між соймом та урядом, яке скінчиться аж тоді, коли розмова зійде на зовсім інші теми, ніж бюджет. Уже мин. осени з комісійних нарад над бюджетовою провізорією на перше чвертьріччя ц. р. стало ясно, що сойм не робитиме й із справи бюджету на 1927/8 рік каменя преткновенія. Так і сталося. Скликаний з двохтижневим опізненням у половині листопада сойм ухвалив бюджет у приспішеному темпі, вволяючи волю 25-ої ст. польської конституції, яка дуже докладно визначує терміни процедури принимання бюджету. Всі ті колючки, якими в міжчасі обдаровували себе взаємно сойм і уряд, були лише виплином не так потреби як принципу, були лише маніжанням і гамлюченням із відомим згори мирним вислідом. Зрештою, у гострішому тоні вибухла суперечка єдиний лише раз, саме тиждень тому, напередодні третього читання бюджетового преліминаря.

Як усі попередні, так і ця суперечка закінчилася мирно, себто — приняттям бюджету. Сойм цим разом справді не бажав собі її і був стороною нападеною. Алеж і образа, яку цілком несподівано наніс соймові п. Бартель своєю останньою нефортунною промовою, не була варта образи аж до „останніх консеквенцій". Зрештою, коштувала вона уряд і так досить дорого: п. Складковський завдячує йому втрату міліона сто тисяч зі свого диспозиційного фонду, п. Мейштович розстання з „правничою Радою", п. Медзінський ще цілу будучу боротьбу за свій почтовий портфель, а п. Сокаль титул „уповноваженого міністра". Не дивниця, що побачивши такий чудотворний ефект з своєї промови у соймі та в додатку не добившися безпосередньо після неї побачення зі своїм шефом у Бельведері, п. Бартель — захворів і хворіє по нинішній день, а його фігурка у „Вертепі" „Варшавського Цирулика" співає мелянхолійно на нуту: „*Dzień deszczowy i ponury:*" „*Jeszcze kilka takich mów, a zobaczę miasto Lwów...*" Жаль, що ні один із названих трьох міністрів не має на нижчих ступенях своєї карієри ковальської професії, так, як нинішній віцепремієр слюсарську, бо тоді можна би справедливо пригадати пословицю, що „слюсар завинив, а коваля повісили".

Але й гнівний жест сойму, счеркаючого в останній момент низку пропонованих урядом бюджетових позицій, у реальних наслідках теж не такий страшний: адже „Епока" зразу таки „довідалася з достовірного джерела", що „уряд не задумує понижити праці в ділянках, легкодушно перекреслених соймом". Отже і міністр внутр. справ найде завжди потрібні йому гроші на „диспозиційні" ціли і міністр справедливости пошукає собі певне якусь нову прибічну Раду, яка заступила би йому несимпатичних юристів з вул. Вейскої, і міністр почт і телеграфів зіпреться на декреті президента про створення його міністерства, декрету, якого чейже покищо ще не провалено (теж потіха), ну й Женева теж либонь не буде потрібувати сипати попелу на голову з приводу виїзду постійного польського делегата при Союзі Народів. Відома річ, що гроші завжди мусять бути на те, чого бажає собі *справжній* володар держави, тим більше, коли ця держава в *офіціяльному* свойому бюджеті позволяє собі на головокружні суми 1,986.005.827 зол. по стороні прибутків і 1,982.079.038 зол. по стороні видатків. (Мимоходом кажучи, ці суми нагадують політику крамничників, які не хотять лякати публики окрулою шифрою напр. „50" і виписують ціну на крам за виставочним вікном: „лише 49 зол. 95 сот. Деж би так польський уряд чи сойм відважився би устійнити бюджет на 2 міліярди! богато скромніше звучить — 1 міліярд 900 і т. д.).

Сойм ухвалив величанський бюджет, ухвалить його й сенат, який лише во імя свойого престіжу всадить туди свої „поправки". Ці поправки прийме або відкине сойм і вся історія з бюджетом готова. У клясично збудованій драмі „Сойм і Уряд" була ця історія лише кількома явами у II. дії, яку можна би назвати „перемирям". У I. дії уряд увесь час атакував сойм і зіпхнув його до ролі послушного виконавця „державних необхідностей" у роді бюджету *etc.*, що він робив й у дії II.; за те дія III. потрібна соймові для „реваншу" і спроби реваншу він не зречеться. В його імя він вислухував усі прикрощі, включно з останніми від пана Бартля. Але свого слова він ще не зрікся і саме тепер збірається його сказати.

Він рішив не гаяти ані одного дня. І тому теж 14. лютого відбулося голосування над бюджетом, а вже на 15-го на лоб на шию п. Гломбінський скликав конституційну комісію, з порядком дня: „*Дальша дискусія над проєктами зміни виборчої ординації*".

„Ось-де собака зарита!" Ось-де саме основа під диспозицію до третьої дії, яка, на нашу думку, буде теж останньою у трагедії нинішнього сойму, і якій тому слід завтра ближче приглянутися.

І. Кедрин.

Українці в Бельгії.

„Українська Громада" в Лєжі.

Недоля і невідрадні відносини в Рідному Краю примушують синів поневоленої нації шукати захисту на чужині по широкому світі. Мало вже закутків на цілому світі, де не було би скитальців-українців. Зрошують вони своїм потом піски Сагари на службі в чужинецьких „легіях". Недоступні, темні праліси бельгійського Конга розносять тужливу пісню сина українського степу. В чужій службі проходять попри відвічні піраміди Египту, як офіцери, інструктори армії і гвардійці працюють у царя країни синього Нілю — скельної Абісинії, а навіть індійські джунглі стали полем праці і тимчасовим захистом для українських скитальців.

До числа українських еміграційних гуртів вступила нова громада, а саме утворена в листопаді 1926 р. „Українська Громада міста Лєжу і його околиць". Еміграційне життя в Лєжі, як і в цілій Бельгії, почалося далеко скорше і теперішня наша Громада мала попередників. Головнож давніше заснована „Українська Громада" в Брукселі розвинула була гарну діяльність, видаючи постійно бюлетини у французькій мові про наше політичне положення в краю та інформації про українську справу взагалі. З програмою обєднання всіх українців у спільному організаційному житті, взаїмної допомоги і поширення ко-

шого імени української нації посеред чужинців, у противенстві до поширюваних „сусідами" вісток" про нас у ворожому освітленні або межуючих із пригодами тисяч і одної ночі, починає наша Громада життя. В перевазі числом і роботою в нашій Громаді студенти, загнані сюди недостачею і долею. Построїли ми свою постійну домівку, де відбуваються сходини членів, відчити та виголошується покищо неперіодично видавана комітетом „Жива Часопись" в українській мові. Засновано ще при Громаді ріжні секції, між іншим і спортову, яка при незвичайно догідних умовинах, високий рівень плекання спорту серед бельгійців і природні дані краю, як горські терени з гарними краєвидами і шляхами до прогульок, спеціяльно уладжені на Мозі плавацькі уладження, а головно прихильне відношення тутешніх студентських спортових організацій до наших почин) зможе підняти на високий щабель свою працю.

Звертається увагу головно студентським кругам у краю, що до Громади можна звертатися за інформаціями про умовини студій у бельгійських високих школах і технічних інститутах. Свого часу була в наших часописах реклама одного із лієжських інститутів, яка у свому змісті мала богато неймовірностей і хибних вісток, а саме про можливости одержання праці, рекомендації по укінченні технічного інституту на посади-заняття і т. п. Ці інформації не мали за собою ніякої правди. Інтересовані й охочі виїхати на студії до Лієжу чи Бельгії взагалі нехай передше засягнуть інформацій листовно, долучуючи кошти порта на адресу: *Liége (Belgique) Bresseux, Rue du Progrés 23, Nikolas Wolossyn, Etud. Tech.*

Радянська Україна.

Відчувають потребу сатири.

В харківському „Комуністі" з 13. лютого п. р. появився великий фелетон Анд. Річицького, в якому він підносить велику потребу доброї сатири на відємні сторінки теперішніх радянських відносин і на типових представників нового радянського побуту. Фелетон зветься: „Дещо про епоху, про сатиру, про критику та про власну даму". Сам фелетон має полемічний характер. Радянський літературний критик Новицький поставився дуже критично до нової комедії письменника Куліша п. н. „Хулій-Хурина". В комедії висміяні представники радвлади в провінціональних центрах. Новицький скритикував „Хулія-Хурину" в дуже безпощадний спосіб: „І радянська влада та — по песі — дурак на дуракові, ідіот на ідіотові, почвара на почварі іде, це не просто остолопи іменарек, що їх требаб за чуба взяти та в 24 поперти к нечистій матері, а „типи". Ось і характеристика Новицького. Анд. Річицький бере в оборону комедіо-сатиру Куліша і висловлює при тій нагоді цікаві погляди на тему потреби сатири.

„Сатира є сатира — пише він — вона виставляє на глум те, що хоче напятнувати. Знову таки, сатира не тільки засуджує на смерть старий лад речей, бувши зброєю передового класу проти віджилого, але й сприяє будівництву нового, перерібці старого на нове, бувши зброєю в руках того самого класу, що переробляє старе і творить нове. Ми переробляємо старе і творимо нове. Переробляємо непівську країну на соціялістичну, переробляємо селянина і в будівництві соціялізму переробляємо самих себе. В цім процесі культурної перерібки та творення нової культури сатира не тільки може а й мусить (вона конче потрібна для цього) правити за те решетування, що з нього підноситимуться нові культурні здобутки. Припустімо на мить, що Кулішева сатира тільки те й робить, що виставляє на глум низку „типів", що в провінціональному місті складають радянську владу. Перше, ніж здіймати галас з цього приводу „песимізм стопроцентний", „стопроцентна брехня", давайте спочатку пошукаємо поради в наших учителів, — це й тов. Новицькому не завадить, — а потім перевіримо, чи справді „брехня", чи справді „песимізм".

Прочитавши якось вірша Маяковського, Ленін писав: „Давно я не мав такого задоволення з погляду політичного й адміністративного. В своїм вірші він украй („вдрызг") висміює засідання та глумиться з комуністів, що вони все засідають та перезасідають. Не знаю, як що-до поезії, а що-до політики ручуся, це цілком слушно. Ми справді перебуваємо в становищі людей — і треба сказати, що становище це дуже безглузде („глупое") — які все „засідають" і т. інш.

Бухарин у передмові до „Хуліо Хуреніто (причини до анекдоту „Хулія-Хурини") — сатири нігілістично-хуліганського скептицизму, пише таке: „Можна булоб звичайно. сказати богато „поважних" і довгих фраз з приводу „індивідуального анархізму автора, його нігілістичного „хуліганства", прихованого скептицизму і т. ін. Не важко сказати, що автор не комуніст, що він не надто вірить у прийдешній лад речей і не особливо палко його бажає. Все це булоб дуже слушно і дуже поважно. Та всеж від цього книга не перестає бути найзахватнішою сатирою. Своєрідний нігілізм, точка погляду „великої провокації" дає змогу авторові показати низку смішних й огидних сторін життя за всіх режимів. (Тут би можна спинити цитату, але щоб не було поговору, цитую далі). Та особливо вдалі в автора ті сторінки, де бичується капіталізм, війну, капіталістичну культуру, її доброчинности, висоти її філософії та релігії... Сподіваємось — кінчає Бухарин — що читачі виявлять добрий смак і з задоволенням прочитають цікавого „Хуліо Хуреніто". Отже, тов. Ленін має задоволення з того, що поет глузує з невміння нашого працювати. Ленін „узагальнює" наше безглуздя, тов. Бухарин за добрий смак уважає читати автора нігілістичної сатири. А цей-же автор глузує з пролетарської диктатури, з її типів, не тільки узагальнює анекдоти, але сам їх вигадує, шаржуючи дійсність. Він і героя свого поховав найанекдотичнішим способом у Конотопі, що на нього й натякає Кулішева „комедійка".

Ось так підходить до цієї незвичайно складної та пікантної справи А. Річицький. Він є за сатирою. Сатира — на його думку — в нинішній радянській дійсности не тільки неминуча, але й доконче потрібна. „Адже справді вся проблема, — кінчить він свій фейлетон — а разом і трудна для нашої сатири суперечність полягає в тім, щоби, викриваючи й виставляючи на глум п о т в о р н і ф о р м и у нашім історичнім процесі (будівництва соціялістичного суспільства) як спадщину минувшини, не тільки не замазати його перспективи на майбутність, а навпаки її відтінити, підкреслити".

Все це гарне, а булоб далеко краще, колиб там була повна свобода слова. Де нема свободи слова, там не може бути доброї сатири. Дуже культурні погляди Леніна і Бухаріна на сатиру не кажуть ще нічого, бо ДПУ має свої ще інші погляди на такі делікатні справи як сатира на радвладу.

Українські фільми за кордоном.

Всеукраїнське фотокінематографічне підприємство ВУФКУ продало дві фільми власної продукції до Німеччини. Одна зветься „Алім", друга „Боротьба велетнів". Фільм „Гамбург" виробу одеської кінофабрики перебрала для експльоатації німецька фірма „Прометеус". — В европейській пресі почали появлятися інформації про українську кінематографію. В офіціозі чеського міністерства закордонних справ „Прагер Прессе" є статейка про кінематографію в СРСР. В ній висловлюється автор про ВУФК так: Поодинокі республики радянського союзу мають власні кінові організації а серед них за наймогутнішу слід вважати українську. У німецький „Арбайтер Ілюстрірте Цайтунг" поміщена дуже прихильна рецензія на фільму української кінофабрики „Гамбург". З того можемо робити висновок, що кінова продукція на Україні, скупчена в руках Всеукраїнського фотокіноуправління („ВУФК"), розвивається дуже добре та починає поволі підбивати навіть такі багливі на кінову продукцію ринки, як німецькі.

В справі міської ради у Львові

Постанови українського віча.

Ми вже подавали зміст реферату і тд. нарад віча українців міста Львова, що відбулося в неділю 20. ц. м. в справі господарки львівської міської ради й обосни прав українського населення, доконаної постійно тою радою. Сьогодні подаємо ухвали того віча:

1. Віче українців м. Львова, що відбулося дня 20. лютого 1927 р., стверджує, що українське населення Львова не має, відповідно до своєї чисельности та культурної й економічної сили, належної участи і впливу на громадські самоуправні установи, ані не має правного забезпечення для осягнення такої відповідної участи і впливу.

2. Віче українців м. Львова стверджує, що українське населення м. Львова не поносить з уваги на те ніякої відповідальности за розтратність міської господарки, її хиби і недомагання, а зокрема за надужиття виконуючих і надзірних органів міської самоуправи.

3. Віче українців м. Львова протестує проти недопущення української мови у міській раді та проти обмеження її прав у зносинах з міськими самоуправними установами, і всякі зарядження, що обмежують права української мови, уважає за беззаконність та насильство над вродженими кожному природними правами людини.

4. Віче українців м. Львова протестує проти розтратної господарки управи громади м. Львова взагалі, а зокрема проти витрачування значних сум на цілі, які не мають нічого спільного з потребами населення міста.

5 Віче українців м. Львова протестує проти нехтування і злобного неузгляднювання основних культурних, освітніх і гуманітарних потреб українського населення м. Львова і недопускання його у відповідній мірі до участи в праці у самоуправних міських урядах, установах і підприємствах.

6. Віче українців м. Львова домагається поширення акції в ціли зменшення безробіття шляхом введення відповідних потребам населення робіт та побільшення видатности помочі для безробітних.

7. Віче українців м. Львова взиває українців, членів ради м. Львова, до рішучої оборони прав українського населення, дбання про заспокоєння управою міста його потреб а зокрема: 1) через домагання переведення зміни міської виборчої ординації в такий спосіб, щоб забезпечувала українському населенню відповідну участь у виборних самоуправних установах, 2) через принятття у виборчій ординації системи пропорціональности при загальнім, рівнім, тайнім, без ріжниці полу і безпосереднім способі голосування, 3) через поставлення внесення на ухилення бе-

---

Д-р Лука Луців.

„SIOŁO" 1866-67.

Перший українсько-польський орган.

I.

Українсько-польське питання істнує певно від тієї хвилини, коли в давну давнину осіли побіч себе казкові словянські брати А що слово „питання" в міжнародних відносинах покривається зі словом „спір" — не треба здається й згадувати. Чи правувався лях із русом за межу — мовчать про те літописи і хроніки; знаємож зате, що і Володимир В. і Болеслав Х. по свойому вирішували те „питання". Які стадії переходила ця розвязка, не місце тут розводитися. Треба одначе зазначити, що протягом довгих століть усе, в певні історичні моменти, ставало воно „актуальним", щоб пізніше призабутися. Коли були ті моменти, відомо всім, хто хоч трохи визнається в ріжних історіях. Одним із них був час польського повстання 1863 року, час „Золотої Грамоти", „Голосу Шевченка із Сибіру" і т. д., коли широко писалося й дискутувалося про нами згадане питання. Пізніше, в часи позитивізму, не звертали на нього уваги... В останніх днях стає воно знова „пекучим", проносяться думки про видав ння в польській мові органу в інформаційній цілі..., а прецінь тому 60 літ уже роблено подібну пробу, і то, можна сказати, з українського боку. А що історія — учителька життя, хоч часто із ледачими учнями, то ми й пишемо оці рядки.

II.

„Siolo", pismo zbiorowe, poświęcone rzeczom ludowym ukraińsko-ruskim (Львів, 1866 р.), якого вийшли три зошити (в дійсности третій зошит вийшов аж 1867 р.) і один зошит 1867 р. Формат вісімки, сторін коло 180 кожний зошит. Друкувалося в друкарні К. Пілера. Душею цього видавництва був Павлин Свєнціцький *vel* Стахурський, як сам підписався на примірнику, що його ми бачили в чеськім „Національнім Музею" в Празі. Свєнціцький, уродженець Вел. України, захоплений хлопоманством, пробував писати польською й українською мовою і, як професор акад. гімназії, оставив „Дії української літератури XIX. ст."

Якаж була програма *„Sioła"* ?

Теоретично пізнаємо її із „Вступного слова" (зош. I.) і зі статті, надісланої із Парижа від якогось В. К. під заг.: „Справа русско-українська" (III. 135—158). Редакція приймала як певність, що *„obok narodowości polskiej i moskiewskiej istnieje jeszcze trzecia narodowość ukraińska, czy ruska"*. А це тому, бо *„rzecz sama za siebie mówi; na przestrzeni od Bałtyku (sic!) do Morza Czarnego, od Kaukazu poza Karpaty widzimy osiadły piętnastomilionowy lud mówiący jednym językiem, mający wspólne zwyczaje i obyczaje, wszędzie wierny swym tradycjom, i jedną mający nadzieję* (I., ст. I.)

Та є такі й серед поляків, що бажали би спольщити ті міліони: їх ставить редакція поруч Каткова, вважаючи таке зіставлення належною їм відправою. А прецінь минули часи кастовости, сьогодні треба дбати за долю міліонів. Найвищим скарбом народу є його рідна мова. Її плекати й обороняти ставить собі за мету *„Siolo"*. Зі скарбів українського слова є що показати і вищим верствам:

„Piśmiennictwo ludowe ukraińskie — to cudna wiązanka kwiecia z stepowych mogił świetnej przeszłości, to łzy i jęki miljonów, to potęga przyszłości ludów...

Гете і Данте говорять тільки до вибранців. Шевченкова „Катерина" і Квітчина „Маруся" вправляють в дрож серця міліонів і викликують сльозу на їх очі. Та і в інтересі нашім, особистім, чисто національнім (себто польськім — Л.) треба піддержувати розвій української національности, бо як тільки Україна-Русь переконає світ про свою самостійність, то зараз руне пажерливий московський панславізм, бо тільки на цім „єдинстві" спирається Росія.

Редакція обіцяла подавати відомости про літературний рух у інших славянських народів, а до українських творів (латинкою) подавати словарець незрозумілих для поляків слів.

III.

По цій культурній програмовій статті редакції слідувала й політична розвязка українського питання у згадуванім дописі із Парижа: „Справа русько-українська" (III., ст. 135—158). Автор її заявляв, що українське питання є чисто політичним, а як таке, є визнанням української національности і признанням українському народові *„praw z natury mu służących: jest kwestją uregulowania stosunków narodu rusko ukraińskiego do polskiego — słowem, wyrażając się technicznie* (несподіваний логічний скок!) *— autonomją Rusi Ukrainy"* (ст. 137).

Правда, автор сам відчував, що допускався нельогічности й тому широко розводився над тим, що Україна, попікшися на „союзі" з Москвою — повинна *„pozostać w jedności z Polską"*, бо сама не зможе устоятися проти Московщини, яка культурно нищить Україну; примір *„historja Hogola" sic!*... „котрий довго боровся з опирем москвитизму, що то йому кров і мозок висисав, аж вкінці, знеможений, дався переробити на „настоящаво" Москаля". Тож єдиним остається гасло: *„Autonomja Rusi i jej jedność z Polską"*.

IV.

Редакція з усіх сил старалася належно вивязатися із вложеного на себе обовязку. В кожному зошиті були, крім статтей і дописів, українські твори в оригіналі, але латинкою. Розуміється, на чолі всього стояв Шевченко. Із нього там надруковано: Катерину, Тополю, Наймичку, Неофітів і ін. А крім того Свєнціцький (Павло Свій) здраматизував Шевченкову „Катерину": *„Kataryna. Sumnyj obraz z V dijach.. Za Szewczenkom Pawło Swij."* Взагалі Шевченко являвся герольдом для співробітників „Sioła". Який ь дописувач із Парижа Е. У. писав про автора „Кобзаря" з нагоди виходу праці про Шевченка

правних заряджень і постанов про обмеження прав української мови в народах і зносинах з самоуправними міськими урядами й установами.

8. Віче українців м. Львова домагається, щоби громадянство і родичі (анальогічно, як у початках школи ім. Шашкевича) користали в боротьбі за додю школи ім. Шашкевича також із правної дороги і внесли скаргу до кураторії, а коли це не поможе, то до міністерства, а відтак до Адміністраційного Трибуналу.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

Відгуки дня.

Муза і Мамона.

Загально втеплося переконання, що люди напятновані Богом, себто артисти всілякої масти і шерсти, не привязують ваги до мамони, хоч вона часто привязується до них як пес. Я сам був тієї думки, а маючи претенсії на божу іскру, збувався легкодушно грошей хоч серце краялось потайки від людського ока.

Але життя — найліпший учитель. Не питає, не дає двійок, а вчить, як ніхто другий.

Мій приятель Льоньо перший звернув мені увагу, що відносини артистів до грошей не є такі, як я собі думав. Наш спільний приятель — Яцьо, що був вічно розсіяний і раз навіть випив нафту замість вина, докладно записував собі довги з-лябета і одного дня забрав Льоневі... коня, вичисливши йому з записника, коли і кілько завинив. А прецінь був це непересічний маляр, який часто перебував у засвітних районах творчости і натхнення.

Чим довше я жив, тим більше збирав доказів на цю обставину, так що й сам не тратячи аспірацій на підхмарний лет, перестав стидатися вирахування і любови до гроша.

Чи думаєте, Шановні читачі, що божкай Терпсіхора, богиня музики, згуртувала біля себе любимців, нехапчивих на гріш, невирахованих аж до перерахування, тільки задивлених у далечінь зоряну, де світить ясним сяйвом слава безсмертности ?!...

Ні! І ця артистична порода так само, а може й більше, любить дзвінку і шелестячу монету, не забуваючи при цім про належну вдячність суспільности супроти них.

Суспільн'сть не розчаровує їх у цьому напрямі. Якщо вони зводять приїхати коли на рідний смітник, то вона зі шкіри вискакує. Заповнює салі собою, а каси грішми, влаштовує овації з цвітами і тремтить за найменший продув підчас виступу.

Любимці Терпсіхори приймають це все, як самозрозуміле, а гіпер-американську рекляму вважають слабою відбиткою фактичного стану. Стопятьдесять долярів за один вечір у нашій бідній країні для них смішно мало, хочби вони як краплі води скидалися на св. Тересу чи іншого божественного а безсребренного музика.

Воістину кажу вам: Нема тепер артистів, які не любилиб гроша, а неправдиве переконання про їх невирахованість датується ще либонь з тих часів, коли співакам не плачено на лицарських бенкетах, тільки кидано... золоті ланцюхи та перстені, а малярів удержували великі пани, позволяючи їм робити довги на... панський рахунок.

Але ці часи безповоротно минули і нині нема вже артистів, якіб, дивлячись одним оком у вічність, не глипали другим на мішок з грішми.

Хіба ще... але ні! Цих артистів я ще не підглядав і про них нічого певного сказати не можу: люблять вони гроші чи ні.

Мова тут про артистів — політиків..

Галактіон Чіпка.

Уряд і самоврядні закони.

Уряд за т. зв. малим законом. — Чотири курії для Галичини. — Голосування. — Комісія не приняла до відома заяви уряду. — Розвязання сойму?

Варшава, 23. лютого 1927.

На нинішнім засіданні соймової адміністраційної комісії представник уряду дир. Вайсброт відчитав заяву уряду у справі самоврядних законів. З заяви виходить, що уряд не вірить, аби сойм на прикінці своєї каденції умів полагодити основно і тревало самоврядні справи, тому уряд не приймає за основу проектів самоврядних законів, ухвалених комісією, тимбільше, що ті проекти поминають зовсім справу введення воєвідського самоврядування, а уряд зміряє до таких самоврядних законів, які цілком і одностайно обіймали би усі питання тієї ділянки. При цьому, зміряючи до тої санації, уряд заявляється і стоїть на ґрунті т. зв. малого самоврядного закону, зголошеного послами, самособою з деякими застереженнями, з яких найважніші торкаються Галичини. А саме у Галичині уряд заявляється за вдержанням обовязуючих в тім краю галицьких законів з тим, що в Східній Галичині мається до системи трьох курій ввести четверту курію, яку установлено розпорядком польської ліквідаційної комісії у Кракові.

Над повищою заявою уряду виязалася довша дискусія. Пос. Яворовський (ППС.) збивав закиди уряду проти проектів самоврядних законів і домагався введення демократичного виборчого права. Скандалом є урядова пропозиція, щоби в Галичині перевести куріяльні вибори. ППС. спротивиться всяким спробам уряду введення куріяльної системи. Пос. Прагер (ППС.) протестував проти незгідного з конституцією становища уряду. Уряд не має права відмовляти соймові співпраці над проектами законів. Ставить внесення, щоби не приняти до відома заяви уряду. П. Козловський (ЗЛН) спротивився, щоби уряд опрацьовував самоврядні закони під кутом воєвідського самоврядування, до якого ЗЛН займає наразі негативне становище. Наміри уряду щодо громадських виборів у Галичині не вимагають законного трактування, бо уряд кожної хвилі може розписати вибори на основі істнуючого закону. Вибори до повіт. рад, пропоновані урядом, є згідні з проектами комісії, яка при цій нагоді застерігається щодо охорони польської меншости в Сх. Галичині. Пос. Кернік заняв становище прихильне для уряду. Пос. Паславський (Пяст) боронив уряд. Пос. Інзлер (жид) заявив, що Жидівський Клюб прилучується до становища уряду не тому, щоби піддержувати уряд, але тому, що жид. посли не акцептують самоврядних законів, ухвалених у другім читанні. Ця форма не є усталена, а правиця старається погіршити самоврядні закони. Малий самовр. закон, на скільки це торкається Жид. Кола, є можливий до приняття, але тратить актуальність з причини куріяльности, яка обовязує в Галичині. Бесідник звертає увагу на політ. комплікації, які повстануть при куріяльній системі, опертій на принципах більшости в Сх. Галичині, замешканій трьома національностями. Пос. Хруцький (Український Клюб) домагався відложення цілої справи до найближчого сойму, який буде радикальніший і з сильнішою участю українців.

Внесення пос. Прагера ухвалено 13 голосами проти 9. За внесенням голосували: ЗЛН, ППС і ХД; проти Пяст, Визволеє, Звйонзек Хлопскі і ХН. Нац. меншости здержалися від голосування. Опісля ухвалено внесення пос. Димовського (ХД), яке відкидає „lex Ледвох" і домагається негайно перейти до третього читання комісійних проектів (19-ма гол. проти 3 гол. нац. меншостей).

Так виразно зарисовується конфлікт між урядом і соймом. Як уряд зареаґує на ухвалу комісії, покищо невідомо. Можливо, що адм. комісія полагодить свої проекти при абсентуванні уряду, а заки закони прийдуть на пленум сойму, бюджетова сесія вже буде замкнена. В політ. колах кажуть, що після оконечного приняття бюджету соймом і сенатом уряд відложить соймову сесію, щоби зискати на часі. Є теж чутки про розвязання сойму, але ця евентуальність є малоправдоподібна.

Куріяльні вибори до громад у західних повітах львівського воєвідства!

Варшава, 23. лютого 1927.

Мін-во внутр. справ приготовляє розпорядок у справі переведення виборів до громадських рад у західних (польських) повітах львівського воєвідства. Ці вибори мають бути переведені на основі дотеперішньої виб. ординації, з тим, що до істнуючих 3 курій буде додана четверта, яка дасть право голосування всім тим, що не мали того права в інших 3 куріях. У голосуванні візьмуть участь також жінки. Розпорядок у цій справі буде оголошений в найближчих днях.

ченка пера барона Баталії — в самих суперлятивах. Баталія признавав, правда, гайдамаччині ідейні мотиви, але додавав: *„zachodzi tu jednak ta okoliczność, że walka ta została podniecona podstępami carycy i w jej interesie, a powtóre, że ohydnie była prowadzona"* („*Taras Szewczenko*", ст. 7). Революційний паризький дописувач „*Sioła*" (I., 152) писав на це: *„Zbrodnia w życiu jednostek cnotą jest częstokroć w życiu społeczeństw, a zemsta, uczucie nieszlachetne w człowieku — w duszy narodu jest tylko wyrokiem zawiedzionego jutra na zbutwiałe dzisiaj za zbrodnicze wczoraj"*.

З інших українських авторів передрукувало „*Sioło*" кілька поезій Федьковича, Квітчину „Марусю" і Вовчкову „Інститутку" й „Чари".

З польської сторони умістив Т. Ленартович „*Krim Geraj*" (по українськи), а особливо зацікавився „*Sioł*-ом" „соловій України", Богдан Залеський. В „*Sioł*-і" друкувалися його поезії: „*Mogiła Tarasowa*" і „*Zołotarenko w Warszawie*". Залеський відповідав редакторові „*Sioła*", Свенціцькому:

„Szczęść Boże! Życzę z rzewnym współczuciem — przywilejem siwych włosów błogosławię na powodzenie. Ja nie wasz „sąsiad" — jam brat wasz, brat jeśli nie rodzony, to przyrodni po matce, którą nie mniej od was miłuję. Ruś — toż moja matczyzna... Duszą i sercem, Panowie, jestem przy Was, z rozjemcami tam ukraińskimi w Galicji... strzeż Boże od kusiciela moskiewskiego, — co usiłuje wciąż waśnić was z bracia Lechicka" (I. ст. 178—180).

V.

Одначе „*Sioło*" не знайшло зацікавлення ані серед поляків, ані в галицьких українців. Дописували до нього крім з Парижа, ще і з Києва, звідки жалувалися на московські утиски проти українського слова. Сама редакція гостро виступала проти галицького москвофільства, бо саме тоді „Слово" стало явно москвофільським і тоді то вийшла брошура: „В один час..." Правда, редакції „*Dziennik*-а *Literack*-ого", „*Czas*-у" і „*Gazet*-и *Narodow*ої" прихильно поставилися до думки видавати „*Sioło*"..., алеж забракло видавництву читачів, чи то пренумераторів... Уся редакція працювала даром, бо пренумерата не покривала коштів друку... *„ogół obywatelski pozostał obojętnym"*. Редакція обіцяла продовжувати „*Sioło*" — коли найдеться хоч 300 передплатників. Тай вони не найшлися і „*Sioło*" закінчило своє життя на 4-ім зошиті:

І українці байдуже поставилися до цього видавництва. Редакція скаржилася, що *„Rusini, z natury samej nieufni, zgoła niczemu nie wierzą, co tylko czynią dla nich Polacy"*, думаючи, що то *„sidła zastawione na Ruś i zguby jej pragnące"* (II., 172.) А далі наводила редакція уривки листу якогось українця: „А правду мовлячи, я і з „*Sioła*" хісна не сподіюся... Та Бог знає... коли що зробите — спасибі; а ні, то ми наперед о тім знали". (II., 174).

Робити можливі порівнання із сучасністю — може кожний читач!

Довкола революції в Китаю.

Льондон, 23. лютого 1927.

„Таймс" довідуються з Гонг Конгу, що головна кватира кантонських військ оголосила, немовби військового губернатора провінції Юн Нан покинули його підвладні, бо вони задумують прилучитися до армії полудневої. Потвердження цієї вістки нема.

Військовий губ. ґ Шантунгу ген. Чанг Тан Чан заняв Нанкін і обняв владу над тим містом на основі порозуміння з Сун Суан Фенґом. Війська ген. Фенг Тієна перейдуть сторожу над залізницею на полудне від Нанкіну, що дозволить північній армії в силі 32.000 людей перенестися скоро до Шангаю і взяти участь в обороні того міста. Все вказує на те, що Сун Суан Фенґ перестає бути паном військової ситуації.

Париж, 23. лютого 1927.

Часописи повідомляють, що Бріян відбув з англійським амбасадором нараду в справі положення в Китаю.

Польща і Соціялістичний Інтернаціонал.

Характеристика внутрішнього положення Польщі.

Париж, 20. лютого 1927.

На засіданні II. Соціялістичного Інтернаціоналу, що радив тут 12. і 13. ц. м., польський соціяліст Недзялковський осьтак зясував внутрішне положення Польщі: Помилкою булоб називати теперішне політичне положення Польщі фашизмом. Жиємо під домінуючим впливом одної особи: марш. Пілсудського, при захованні конституційних форм (?). Правлячі групи такі: частина інтеліґенції, дрібної буржуазії, кілька частин власників великої посілости і селян. Свого роду радикальна романтика, яка не може упоратися з дійсністю. Крім того є справжній фашизм (табор великої Польщі). Правлячі групи не мають ані доктрини, ані програми, ні пляну на дальшу будучину. Теперішний стан не може довго тревати. Скінчиться перемогою або справжнього фашизму або перемогою демократії. Положення ППС. вельми тяжке. Партія не може позволити, щоби затріюмфував „Обвеполь" („обуз вельке́й Польскі"). Вона мусить звернути розвиток подій у напрямі демократії. Вона одинока сила демократичної опозиції(?). Травневий переворот розчарував сподівання демократії. Створив у Польщі зовсім своєрідний стан. Дальше пос. Недзялковський сказав між іншим, що у Східній Европі леґалізація комунізму є конечністю. Щойно тоді можна буде відокремити військовий шпіонаж від соціяльного руху.

На тому самому засіданні делеґат Осип Безпалко (українець) запротестував проти арештування білоруських послів у Польщі і проти переслідування нац. меншостей взагалі.

Загалом Польща на цьому міжнародньому зборі була в тяжкому положенні. Первісний текст манифесту до соціялістів усіх країв у розділі, який звертається проти фашизму, називав біля Італії, Мадярщини і Литви також Польщу державою, якої уряд є фашістівський. Щойно пос. Діймандові (якого енерґічно піддержали німець Вельс і бельгієць Де Брукер) вдалося перепертн, що Польщу скреслено з осудженого ряду фашистівських держав.

НОВИНКИ.

— **Конфіската**. У вчорашньому числі „Діла" підпали конфіскаті три місце передової статті п. з. „У виїмковому положенні". Це 16-та чергова конфіската нашого органу в цьому році.

— **Арештування**. „Рада" повідомляє, що поліція арештувала в Станиславові студ. Богдана Терлецького. Крім того переведено там 4-годинний трус у п-ва Заклинських.

— **Особисті вісти**. Наш співак Михайло Голинський, який виступав в останнім оперовім сезоні в Одесі та Києві, приїхав до Львова. Він має дати низку гостинних виступів в опері львівській, варшавській, віденській і букарештенській.

— **Хлібоїди шукають хліба**.. Польська преса реєструє залюбки всякі наради, збори й інші збіговища наших „хлібоїдів", що прозвали себе шумно — Українським Народнім Союзом. Так читали ми недавно про велику депутацію „хлібоїдів" у станиславівського воєводи Корсака, якому вона предложила меморіял і просила підмоги. Пізніше була депутація „хлібоїдів" також у воєводи тернопільського — з тою самою метою. А на днях читали ми про два „хлібоїдські" віча в Скільщині, на яких виступав „ославлений" Яцкевич зі Стрия і де промовляв також делегат центр. комітету УНС зі Станиславова. Віча на яких були нібито і наші священики й учителі, закінчилися ухваленням льояльности до польської держави і ріжних домагань у господарській ділянці. Наше громадянство на місцях повинно звернути пильнішу увагу на всякі заходи „хлібоїдів" і їм по силам протиділати.

— **З нашого культ. руху на чужині**. 11-го ц. м. відбулося у Східнім Інституті у Варшаві відкриття українського відділу інавгураційною лекцією п. Л. Лукасевича на тему: „Характеристика окремішности української мови". Крім лектури української мови, на Східному Інституті має бути лектура історії й географії України, яку поручено проф. В. Зайкинові та лектура літератури. При Інституті, який має характер науково-дослідний, істнують такі відділи: турецький, перський, китайсько-манджурський, японський, український, білоруський, латвійсько-литовський, кавказький, та фінсько-угрійський. Предметами студії є мова, література, історія, географія, положення соціяльне господарче та політичне цих країн. В українськім Науковім Інституті у Берліні мав дня 25 го ц. м. виклад д-р Кость Чехович „Про значіння Спінози у розвитку фільософічної думки".

— **Ucrainica**. В „Прагер Прессе" з 22. ц. м. поміщена стаття Максима Гехтера п. з. „Години з Брандесом".

— **Таємні пригоди львівських дівчат**. Найдено вчора на вулиці невідому дівчину 18-літню, отроєну, без паперів, з одиноким ключиком від готелевої кімнати. — 14-літня львівська дівчинка Промісівна, дочка купця, яка щезла з дому кілька тижнів тому, написала до родичів листа із сензаційним змістом: а саме, що охрестилась у гр.-католицькій церкві, находиться в безпечнім місці і просить її не шукати. Родичі підозрівають, що лист є фальсифікатом, бо згідно із законами не можна змінити віри без метрики, яку мають родичі в себе і без повідомлення дотичної віроісповідної громади.

— **Рекордовий влом**. На Жовківській істнувала довгі роки читальня ім. Качковського. Останнього тижня приготовлялась вона до важної події: перевиборів виділу. Коли в неділю явились члени читальні на збори, вони мали в перший мент враження, що попали не туди. Три кімнати читальні були буквально опорожнені вночі; в них не лишилось ні стільця, ні образу. Навіть двері щезли із завіс. Організований влом бандитів? Ні трохи! Виявилось, що таку чистку зробили деякі члени виділу, оборонці святого „твердого знаку", бачучи, що управа читальні не лишиться вже в їх руках. Вони рішили чисто по мексиканському, що читальня є їхньою власністю, коли вони в ній так довго сиділи. Була ще й інша причина цього основного випорожнення читальні. Уступаючий касієр не мав охоти складати ніяких рахунків, признавши їх своєю приватною справою, так само як і обстановку читальні. Цього-ж самого дня в льокалі читальні розклав своє столярське знаряддя, один із його „твердих" однодумців столяр Харкавий, не повідомивши про це управителя хати а виказавшись.. дозволом із магістрату. Незвичайно характеристичною була в цій справі поведінка поліції, яка ствердивши ограблену домівку, заявила, що не хоче мішатись.. у внутрішні непорозуміння членів читальні. Адвокат цього „твердого" наїзду на читальню мусів певне в поліції покликуватись на закон про „охорону льокаторів". Тиждень уже тріває боротьба за льокаль читальні; двері з неї уже є; на місце „твердих знаків" лишились покищо тверді знаки у трьох кімнатах очищених зручними політичними підприємцями...

— **Нові польські фортеці**. В Бурштині вибудовано великий дім польського „Сокола", де найдуть приміщення всі інші польські товариства. Дім іще не викінчений, тому комітет будови закликає польську суспільність до збірок і жертв на довершення будови. При тому подається, що бурштинська Полонія має до 3.000 душ, в тому числі 1.500 душ нових польських кольоністів. — В Білій, пов. Тернопіль, кінчиться будова рим.-кат. каплиці і „Дому Людового".

— **Літературні новини**. Паризькі „Українські Вісти" пригадують, що саме минає 50 літ від першої вистави у Парижі песи письменника та діяча Поль Деруледа „Гетьман", з українського життя. Поль Дерулед відомий своїми „Піснями жовніра", що розходились у свій час у сотках тисяч примірників і відограли у Франції після Седану ролю аналогічну до „Промов до німецького народу" Фіхтого у Німеччині, після єнської катастрофи. Драма „Гетьман" відограна в державнім театрі „Одеон", згодом у другім „Національнім" йшла 20 разів з черги і довго не сходила з репертуару. Цитуємо із статейки з „Українських Вістей" І. Борщака: „Талановита, блискуча песа, в якій тріпотить душа Великого Корнеля". „Ідея батьківщини, відданість, дух самопожертви, любов до рідної країни — ось мотиви драми Деруледа". „Україна для Деруледа — це наш Альзас" — такі були відгуки паризької преси на виставу. А в ті часи „Альзас" був хоро магічним словом у Франції, й аналогія між Україною 7-го віку, що стогне під польською шляхтою, та Альзасом під Прусією могла тільки вийти на користь української справи у французькому суспільстві. Дія „Гетьмана" (драма в віршах 5 актів) відбувається в 1645 р. на Україні: сюжет її досить фантастичний й мало має в собі історичної та побутової правди. Після невдалого повстання козацький отаман Фрол, його дочка Мікла та її наречений Стенько — інтерновані при дворі польського короля Владислава. Висланці з Січі прибувають до Люблину, де інтернували козаків, переконують Стенька тікати й стати на чолі повстання. Так воно й сталося. Й в переможній баталії з поляками Стенько та його наречена загинули. Вся драма написана гарними й дзвінкими віршами, що мусіли робити своє враження на глядачів. Кожної хвилини глядачі чули зі сцени: „Україна стогне, її нарід катують і плюндрують", або: „яке значіння мають мерці! Щоб лише свобода жила!" „Коли залишаєш салю театру, писав відомий тоді критик Сарсей у вухах тобі дзенить ідея України, повстання українських патріотів проти поляків, і ти не можеш не співчувати цій ідеї"... Таке було, певно, враження всіх тих десятків тисяч глядачів „Гетьмана" Поля Деруледа.

— **Світова всячина**. Паризькі письменники та кабаретові артисти основали союз для боротьби з американськими танцями. — У поспішнім поїзді, що їхав до Тифлісу найшли трупа одного з визначних кавказьких чекістів. — Шведське міністерство внутрішніх справ видало розпорядок, що чужинці зможуть одержати у Швеції працю щойно тоді, коли до якоїсь праці бракуватиме місцевих людей. — У торговельно-промислових підприємствах Ленінграду підчас ревізії ствердили брак 3 міл. рублів; обвинувачених 20 урядовців. — Гебрайський університет у Єрусалимі святкував 250-ліття смерти Спінози, як жида, науковою академією. — Жидівські робітники в Ромні на Полтавщині поставили домагання, щоби тамошню божницю переміняти на робітничий клюб. — В Японії є міліон жінок, що має постійну працю: 100.000 працює як лікарки та їх помічниці, 80.000 як учительки, 60.000 у торгівлі, 50.000 як урядовці, 1.000 у журналістиці, більшість служниці та робітниці по фабриках. — Жінка бувшого губернатора Канади міс'с Бинг так звикла до рахкання жаб, що вернувшись до Англії, затужила за цією музикою. А що англійські жаби не рахкають, спровадила собі аж з Канади такі самі співучі жаби як наші. — Англійський учений Міджуд найшов в Афориці кістяк диноза вра, який мав важити 6 тон, а при цьому — чи це що дивного? — мав мозок вагою ледви нашого одного пальця.

Всячина.

— **Ворог теплого місця**. Румунський суд рішатиме цими днями справу, яка може цікавити всіх аматорів та директорів театру. Один молодець домагається у Букарешті звороту грошей за куплене ним місце, тому, що безпосередно перед ним сидів там на кріслі якийсь грубезний добродій, який, природно, місце огрів. Адвокат позиваючого сформулував свою скаргу у такім ясним принципі: „Крісло в театрі не повинно бути огріване". Тим більше, коли ця теплота є для когось, як для згаданого молодця, сильно шкідлива. Коли суд признасть цьому принципові рацію, у кінах счиниться революція! Люди, що приходять на слідуючі сеанси, зможуть кожної хвилини домагатись звороту грошей за вступ. Або підприємці кін, а може й театрів, будуть приневолені ставити під крісла морожениці. У нас, на щастя, глядачі в театр могли би хіба домагатись звороту грошей за місця занадто холодні.

— **Чудаки і практичні**. Англійська королева — як пишуть — підчас останніх своїх відвідин льондонського університету в одній салі витріщила з дива очі. Щож там трапилось такого, щоби королева найбільше холоднокровного народу могла прилюдно здивуватись? Професори представили їй на одним кріслі мерця, переміненого в мумію, викладеного в середині як матрац. Це був містер Бентам, що помер рівно рік тому і записав усе майно університетові. А його умовина була така: що його змумізують і в такім виді він буде присутній на всіх важніших зборах професорів. Льондонські професори подумали і рішили, що треба вволити волю щедрого покійника, бо... він записав таки добру суму університетові.

— **Мадярська Монна Ванна**. У Будапешті геройкою дня стала дама, яка від довгого часу бувала скрізь сама, ніде не скидаючи прегарного футра: ні в каварнях, ні театрах. Заки Дон-Жуани захоплені її таємною появою встигли дізнатись: хто вона? — поліція розяснила справу. Крамниця з футрами наложила секвестр на футро дами, а інші крамниці теж зголосили свої рахунки за незаплачені нею сукні. Одначе дама таки футра не дала. Виявилось, що це єдиний одяг, який вона має на собі, бо всі сукні, які брала на борг, негайно перепродувала. Мабуть і білля, аж до сорочки включно. Пішла до „холодної" в футрі; але там у самім футрі таки за холодно.

ОПОВІСТКИ.

На „Рідну Школу" зложили: Впов. Анна Остапчук, Львів 20 зол. замісць вінця в першу річницю смерти мужа. Хор Успенської Церкви у Львові 15 зол. як гонорар за відспівання панахиди по бл. п. Іванові Коссакові. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа Рідної Школи. 1576 1—1

Т-ва „Українська Бесіда" і „Українська Захоронка" у Львові улаштовують в суботу 26. лютого 1927 в салях „Бесіди" вечерниці з танцями, на які Вп Членів з Родинами запрошується. Початок о 9. годині вечером. 1580 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.